

تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود

پگاه معتمدی^۱
یداله تازی وردی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۰۸

چکیده

هدف این مقاله، بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. برای اندازه‌گیری عدم اطمینان محیطی از (ضریب تغییرات فروش پنج (۵) سال گذشته) استفاده شده است. بدین منظور یک فرضیه برای بررسی این موضوع تدوین و داده‌های مربوط به ۱۰۸ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی بین سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. تعداد داده‌های جمع‌آوری شده برای این پژوهش ۹۷۲ سال-شرکت می‌باشد. الگوی رگرسیون پژوهش با استفاده از روش داده‌های ترکیبی با رویکرد تلفیقی، بررسی و آزمون شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که عدم اطمینان محیطی تأثیر منفی و معناداری بر پایداری سود دارد؛ بنابراین نتایج پژوهش حاکی از آن است که عدم اطمینان محیطی، با ایجاد محدودیت جدی برای شرکت و با اتخاذ استراتژی و تصمیم‌گیری ناصحیح مدیران و افزایش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران موجب کاهش پایداری سود می‌شود.

واژه‌های کلیدی: عدم اطمینان محیطی، ضریب تغییرات فروش و پایداری سود.

۱- گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. pegahmotamedi@yahoo.com
۲- گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. نویسنده مسئول. tariverdi76ir@yahoo.com

۱- مقدمه

یکی از معیارهای مهم توسعه اقتصادی، دسترسی آسان به اطلاعات برجسته و قابل مقایسه است تا به سرمایه-گذاران، طلبکاران، دولت و سایر کاربران مرتبط کمک کند در مورد خرید، فروش و حفظ سهام خود، دریافت تسهیلات و ارزیابی عملکرد مدیران تصمیم‌گیری نمایند. سرمایه‌گذاران تمایل دارند هر زمان که احساس کنند بتوانند به اطلاعات مورد نیاز دسترسی پیدا نموده و به این اطلاعات اتکا کنند. اعتباردهندگان بدون اطلاع کافی از وضعیت پولی و عملکرد مالی شرکت‌ها، منابع مالی خود را در اختیار آن‌ها قرار نمی‌دهند. دولت برای تصمیم‌گیری در سطح خرد و کلان، به اطلاعات لازم در این زمینه نیاز دارد (شورورزی، ۲۰۱۲). سرمایه‌گذاران عمدتاً به ارقام و اطلاعات گزارش شده توسط حسابرسان تکیه می‌کنند زیرا امکان تجزیه و تحلیل سود شرکت به‌طور مستقیم را ندارند. تصمیم‌گیری مناسب برای سرمایه‌گذاری در واحدهای اقتصادی (بنگاه‌ها) مستلزم دسترسی به اطلاعات مالی است که واجد ویژگی قابلیت مقایسه و تحلیل باشند؛ بنابراین، داشتن اطلاعات معتبر، تجربه مرتبط و دانش قابل فهم، سنگ بنای توسعه اقتصادی برای هر کشور است. برجسته‌ترین پیش-شرط در تشویق سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان، تهیه اطلاعات کافی به منظور تصمیم‌گیری در مورد خرید، نگهداری و فروش سهام، ارزیابی عملکرد مدیران، پاسخگویی و اعطای اعتبارات اقتصادی است. سرمایه‌گذاران اطلاعات مالی گزارش شده را در نظر می‌گیرند. این اطلاعات باید توسط شرکت‌ها به بازار مخابره گردد؛ زیرا افراد به راحتی و به‌طور مستقیم به آن‌ها دسترسی ندارند. پیش‌بینی سود و میزان اعتبار آن یکی از راهکارهای ایجاد قابلیت اعتماد در بین مدیران، سهامداران و سرمایه‌گذاران بالقوه است. از آنجا که صورتهای مالی رایج‌ترین وسیله برای انتقال اطلاعات مالی به استفاده‌کنندگان است، قابل انتظار است که بتواند به بهبود تصمیم‌گیری‌ها کمک کند. آنچه ذکر شد یک ملاحظه کلیدی برای سرمایه‌گذاران می‌باشد. یکی از ابزارهای قابل اعتماد برای اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری گزارش مالی یک بنگاه می‌باشد. اطلاعات درباره سود یکی از آیتم‌های اساسی در گزارش‌های مالی می‌باشد. دلیل این مسئله باور سرمایه‌گذاران بر این است که بنگاهی که سودهای نسبتاً خوبی را کسب می‌کند آینده خوبی را از خود نشان می‌دهد و مطابق انتظارات، بازده مطلوبی را برای آن‌ها به ارمغان خواهد آورد. هرچه سود بالاتر باشد، قیمت سهام آن نیز بالاتر خواهد بود؛ بنابراین، یک شرکت؛ برنامه و اهداف خود را کسب بیشترین سود تعریف نموده و این برنامه را تا حد ممکن در آینده انجام خواهد داد. برای تحلیلگران گزارش مالی، درک پایداری سود، عوامل تعیین‌کننده آن‌ها و اهمیت و ارتباطشان برای فعالیت‌های احتمالی حائز اهمیت خواهد بود. افزون بر این، درک جوانب مذکور برای تحلیلگر گزارش مالی اطلاعاتی را درباره توانایی سوددهی و همچنین کارکرد آن برای پیش‌بینی و ارزیابی فعالیت‌های احتمالی آن شرکت در بر خواهد داشت. در نتیجه، تحلیلگران می‌توانند عملکرد گزارش‌های مالی شرکت را به صورت مؤثر ارزیابی نموده و همچنین می‌توانند سرمایه‌گذاری در آن شرکت را توصیه نموده یا تصمیم صحیح را در این رابطه بگیرند (فاطمی و هدایت، ۲۰۱۹). کورمندی و لایپ و کالینز و کوثری (۱۹۸۹) نشان دادند که سود با پایداری بیشتر از واکنش قیمتی سهم بزرگتری برخوردار می‌باشد. بارت و همکاران (۲۰۰۱) خاطر نشان

کردند که سود یک ارزش مربوطه و مهم است که پیش‌بینی می‌شود با ارزش حقوق صاحبان سهم همبستگی داشته باشد و بنابراین، می‌توان انتظار داشت که پایداری سودها توان شرکت برای حفظ سود از زمانی به زمان دیگر و نه فقط در یک مقطع خاص را نشان دهد.

عدم اطمینان بر تصمیمات و رفتار افراد از طرق مختلف تأثیر می‌گذارد. برخلاف عدم اطمینان در سطح نگاه که تأثیر آن بیشتر به ذینفعان شرکت محدود می‌شود، عدم قطعیت در سطح محیط شرکت به طور بالقوه تأثیر منفی بر روی تصمیمات همه شرکت‌کنندگان در بازار سرمایه دارد و به همین دلیل توجه سرمایه‌گذاران، مدیران، محققان و سیاست‌گذاران را جلب کرده است. پژوهش‌هایی که در این خصوص انجام شده به این موضوع می‌پردازد که آیا عدم اطمینان (۱) پاسخ سرمایه‌گذاران به اطلاعات درآمدی و (۲) تصمیمات مدیران در مورد سرمایه‌گذاری در شرکت‌ها و گزارشگری مالی را تغییر می‌دهد یا خیر (ویلیامز ۲۰۱۴؛ استین و وانگ ۲۰۱۶؛ کیم و کونگ ۲۰۱۷). با وجود نقش اصلی کیفیت سود در سرمایه‌گذاری، به رابطه بین عدم اطمینان محیطی و پایداری سود که یکی از معیارهای مهم کیفیت سود است در شرکت‌ها کمتر توجه شده است. به خصوص، به عدم اطمینان در مورد تصمیمات مربوط به سیاست‌های آینده اقتصادی، تقریباً هیچ توجهی نشده است (لی و همکاران، ۲۰۱۸). از زمان رکود اقتصاد جهانی (۲۰۰۸-۲۰۰۹) دولت‌ها سیاست‌های اقتصادی مختلفی را به منظور به حداقل رساندن تأثیر نوسانات اقتصادی بر سود اعمال کرده‌اند. با این حال، سیاست‌های اقتصادی مختلف، عدم اطمینان اقتصادی را افزایش داده است که می‌تواند با استفاده از شاخص عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی (EPU) اندازه‌گیری شود و توسط بیکر و همکاران (۲۰۱۶) هم در سطح کشور و هم در سطح جهانی اندازه‌گیری شده است. پس از معرفی عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی، پژوهش‌های مختلفی از جمله ای^۱ و همکاران (۲۰۱۹)، بکیرز^۲ و همکاران (۲۰۱۶)، کاستلنو^۳ و همکاران (۲۰۱۷) انجام شده و به این نتیجه رسیده‌اند که شوک‌های عدم اطمینان سیاست‌های اقتصادی تأثیر معناداری بر شاخص‌های مختلف اقتصادی و مالی از جمله اعتبارات بانکی، اشتغال، تورم، سرمایه‌گذاری، بازده سهام، توسعه گردشگری و مدیریت سود شرکت‌ها دارند؛ بنابراین متغیرهای زیادی از جمله پایداری سود از عدم اطمینان محیطی تأثیرپذیر هستند و تاکنون پژوهش‌هایی برای مشخص کردن روابط بین متغیرهای مختلف مالی و کنترلی با پایداری سود انجام شده است اما به تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود به‌ویژه برای شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران که جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می‌دهد، کم‌تر توجه شده است. توجه به عدم اطمینان محیطی و پایداری سود می‌تواند راهنمای مناسبی برای سرمایه‌گذاران باشد و در نظر نگرفتن آن ممکن است آن‌ها را در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت خود دچار اشتباه کند؛ بنابراین با توجه به توضیحات فوق مسئله اساسی در این پژوهش، بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود می‌باشد تا

1. Aye

2. Bekiros

3. Castelnovo

بتوان به کمک نتایج آن، مدیران، سرمایه‌گذاران و تمامی فعالان بازار را در عرصه تصمیم‌گیری صحیح در ارتباط با بازار سرمایه یاری نمود. همچنین، با توجه به اهمیت کیفیت سود و پایداری سود در بورس اوراق بهادار و اقتصاد کشور، پژوهش حاضر درصدد فراهم آوردن شواهد تجربی در خصوص تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

مفهوم پایداری سود

سود به عنوان عامل مهمی در تعیین سنجش عملکرد بنگاه‌ها در نظر گرفته می‌شود. اکثر محققان تصمیمات سرمایه‌گذاری را بر اساس اطلاعات مربوط به سود شروع می‌کنند. گزارش مالی که متشکل است از سودهای حسابداری می‌باشد، به عنوان منبع اطلاعات ارزشمند برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در نظر گرفته می‌شود. انتظار می‌رود که سودها پایدار باشند، چرا که پایداری سودها برای سرمایه‌گذاران جهت پیش‌بینی سودهای آینده مفید می‌باشد. هر یبار و نیکولاس (۲۰۰۶) اشاره می‌کند که سودهای پایدار معمولاً در هر دوره باثبات هستند. پایداری سودها به دلیل ارزش پیش‌بینی‌گرشان اغلب به عنوان ملاحظه‌ای درباره کیفیت سود در نظر گرفته می‌شود. مطابق نظر پنمن و زنگ (۲۰۰۲)، پایداری سودها عبارت است از بازبینی سودها در آینده بر اساس سودهای سال جاری. بزرگی این گونه بازبینی‌ها سطح پایداری سود را نشان می‌دهد. پایداری سود را می‌توان در سطح شرکت‌ها و صنایع اندازه‌گیری نمود.

پایداری سودها در سطح شرکت بر اساس سودهای هر شرکت تعیین می‌شود، اما پایداری سودها در سطح صنعت بر اساس میانگین سودهای شرکت‌ها در همان صنعت یا بخش خرد صنعت تعیین می‌شود. پایداری سودها در سطح شرکت به منظور پیش‌بینی سودهای هر شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد، این در حالی است که پایداری سودها در سطح صنعت به منظور پیش‌بینی سود کل شرکت در آن صنعت یا بخش خرد صنعت استفاده می‌شود، افزون بر این، هر دو مورد برای پیش‌بینی سودهای آینده در هر دو بخش شرکتی و صنعتی به کار گرفته می‌شوند. پایداری سودها با استفاده از ضریب رگرسیون سودها در برابر سودهای آینده سنجش و ارزیابی می‌شود (مرادی و طمورثی، ۱۳۹۰). در صورتی که پایداری ضریب رگرسیون سودها نزدیک به یک باشد، در این صورت نشان می‌دهد که پایداری سود یک پایداری بالا است و بالعکس، در صورتی که رگرسیون نزدیک به صفر باشد، نشان می‌دهد که پایداری یک پایداری پایین است (مشایخی و دهقانی تفتی، ۱۳۸۹). تحقیقات درباره پایداری سودها با استفاده از این مدل، توسط لو و تیاگاراگان (۱۹۹۳)، اسلون (۱۹۹۶)، پنمن و زنگ (۲۰۰۲)، ریچاردسون (۲۰۰۳) و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۴) انجام شده‌اند. واتسون و ولز (۲۰۰۵) بیان می‌کند که می‌توان از سودها و جریان مالی شرکت برای پیش‌بینی عملکرد شرکت در

آینده استفاده کرد. جریان نقدینگی یک گزارش مالی است که فعالیت‌های عملکردی، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های پولساز/مالی شرکت در طول دوره‌های خاص را نشان می‌دهد. چرخه‌های نقدینگی فعال فعالیت‌های شرکت که به فعالیت‌های عملی شرکت مرتبط هستند را نشان می‌دهند. ناپایداری چرخه نقدینگی عبارت است از نوسان در جریان‌های نقدینگی از سال به سال. ناپایداری جریان‌های نقدینگی بر پایداری سودها تأثیر می‌گذارد چرا که این عامل ابهام در فعالیت‌های عملیاتی را نشان می‌دهد؛ به عبارت دیگر، جریان‌های نقدینگی که به سرعت نوسان می‌کنند پایداری سودهای پایین را نشان می‌دهند.

پایداری سود همیشه زیر ذره‌بین کاربران گزارش مالی، به ویژه کسانی بوده است که انتظار پایداری سود بالایی را دارند (فانانی، ۲۰۱۰؛ آرتیکس و همکاران، ۲۰۱۶؛ جین، ۲۰۱۷؛ سیکپنس و آدیپیه، ۲۰۱۸؛ یائو و همکاران، ۲۰۱۸). پایداری سود کیفیت سود آن شرکت را انعکاس داده و همچنین نشان می‌دهد که شرکت می‌تواند در گذر زمان و نه فقط در یک مقطع و حول یک فعالیت خاص، سود ده باشد. پایداری سود متشکل است از ثبات، پیش‌بینی، تنوع و رویه‌های سود. پیش‌بینی سود توان سوددهی، تکنیک‌های تخمین و سازوکارهای کنترل را در نظر می‌گیرد. یک تحلیل مالی خوب کاربرانش را قادر می‌سازد تا آیتم‌های سازنده‌ی درآمد باثبات و پایدار را بازشناسند. این تحلیل به کاربرانش کمک می‌کند تا برای یک ارزیابی قابل اعتماد یک پیش‌بینی را از پایداری سود تهیه نمایند. تحلیلگران همچنین باید از فعالیت‌های مدیریتی آگاه باشند که سبب به وجود آمدن یک به هم ریختگی و بی‌قاعدگی معقول اما مغفول مانده شده‌اند. شاید این مسئله حاصل چرخه تجاری و بخشی از یک محیط و تجربه شرکت باشد.

مفهوم عدم اطمینان محیطی و تأثیر آن بر پایداری سود

دانکن (۱۹۷۲) عدم اطمینان را به عنوان فقدان اطلاعات کافی مربوط به متغیرهای محیطی برای تصمیم‌گیری درباره موضوعات مشخص تعریف می‌کند. محیط‌های تصمیم‌گیری را می‌توان از نظر شرایط و میزان دسترسی به اطلاعات به سه دسته اصلی محیط تحت اطمینان، محیط تحت ریسک و محیط تحت عدم اطمینان تقسیم نمود. اطمینان و عدم اطمینان نشانگر دو نقطه غایی هستند، در حالی که ریسک، یک موقعیت بینابینی را نشان می‌دهد. اولسون و قوش (۲۰۰۹) عدم اطمینان محیطی را به‌عنوان تغییرات متنوعی که ناشی از فعالیت‌های محیطی مربوط به عملیات شرکت است تعریف می‌کنند. عدم اطمینان محیطی در واقع طبیعی تغییرپذیر و غیر قابل پیش‌بینی دارد. ملیکن (۱۹۸۷) بیان می‌کند که عدم اطمینان محیطی نشان‌دهنده عواملی از جمله: (۱) ناتوانی در پیش‌بینی احتمال رویدادهای آتی (دانکن، ۱۹۷۲؛ پنینگز، ۱۹۸۱؛ پفر و سالانسیک، ۱۹۷۸). (۲) کمبود اطلاعات برای پیش‌بینی روابط علت-معلولی (دانکن، ۱۹۷۲؛ لارنس و لورچ، ۱۹۶۷). (۳) ناتوانی در پیش‌بینی نتایج آتی (دانی و اسلکام، ۱۹۷۵؛ دانکن، ۱۹۷۲؛ هیکسون و همکاران، ۱۹۷۱؛ اشمیت و کامینگز، ۱۹۷۶)، می‌باشند. عدم اطمینان محیطی یک مفهوم اصلی در مدیریت و نظریه سازمانی است (دیل، ۱۹۵۸؛ دانکن، ۱۹۷۲؛ قوش و اولسن، ۲۰۰۹؛ لارنس و لورسچ، ۱۹۶۷). تامپسون (۱۹۶۷) استدلال

می‌کند که "عدم اطمینان محیطی یک مشکل اساسی است که مدیران اجرایی سطح بالا با آن مواجه می‌شوند"؛ زیرا محیط خارجی همیشه در حال تغییر است و مدیران می‌بایست برای رسیدن به اهداف خود با این تغییرات مقابله کنند. سنابدر و گلوک (۱۹۸۲) نشان می‌دهند که واکنش شرکت‌ها در شرایط عدم اطمینان محیطی تأثیر قابل توجهی در عملکرد آن‌ها دارد. همچنین اولسون و قوش (۲۰۰۹) بیان می‌کنند که اگرچه محیط خارجی محدودیت‌های زیادی را در شرکت ایجاد می‌کند، ولی مدیران همچنان فرصت دارند تا در شرایط عدم اطمینان به‌طور استراتژیک از خود واکنش نشان دهند؛ به عبارت دیگر در شرایط روبرو شدن با عدم اطمینان محیطی مدیران می‌توانند با اتخاذ تصمیمات استراتژیک بیشترین و بهترین بهره‌وری و سودآوری را برای سهامداران خود داشته باشند.

مطالعات پیشین چگونگی مقابله مدیران در شرایط روبرو شدن با عدم اطمینان محیطی را بررسی می‌کنند. اسکندر (۱۹۹۱) نشان می‌دهد که مدیران در شرایط عدم اطمینان محیطی با تصمیمات استراتژیک و غیرمتمرکز از خود واکنش نشان می‌دهند. بدین معنی که مدیران سطح بالا، زمانی که با محیط خارجی بی‌ثبات‌تری روبرو می‌شوند، مسئولیت بیشتری را به مدیران سطح پایین واگذار می‌کنند و به اصطلاح دست آنان را در گرفتن تصمیمات به جا و به‌موقع باز می‌گذارند. چنگ و کسندر (۱۹۹۷) نشان می‌دهد که شرکت‌ها در شرایط عدم اطمینان محیطی منابع بیشتری را به سمت فعالیت‌هایی که اثربخشی بیشتری در بازار خارجی دارد را اختصاص می‌دهند. کلنس و همکاران (۲۰۱۹) بیان می‌کنند که بیشتر فعالیت‌های برنامه‌ریزی در خصوص مدیریت سود می‌باشد زیرا شرایط محیطی بی‌ثبات باعث می‌شود تا مدیران به دنبال ارائه تصویر مناسب‌تری از وضعیت شرکت به سهامداران باشند (کلنس و همکاران، ۲۰۱۹). از این رو انتظار می‌رود که مدیران برای مقابله با شرایط عدم اطمینان اقتصادی از مدیریت سود استفاده کنند که این امر موجب حادث شدن عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران و کاهش کیفیت سود (پایداری سود) خواهد شد. همچنین گاش و اولسن (۲۰۰۹) بیان کردند که مدیران در هنگام مواجهه با عدم اطمینان‌های محیطی، برای کاهش نوسانات در سود گزارش شده از اقلام تعهدی اختیاری و مدیریت سود استفاده می‌کنند. آن‌ها بیان داشتند در شرایط عدم اطمینان بالا، ریسک ارزیابی سودهای آینده کاهش خواهد یافت و در نتیجه این انگیزه برای مدیر ایجاد خواهد شد که با استفاده از مدیریت سود نوسان سودهای گزارش شده را کاهش دهد. همچنین روندهای عمده اقتصادی و جهانی شدن به دلیل پیشرفت تکنولوژی و افزایش رقابت ممکن است موجب افزایش عدم اطمینان محیطی گردد؛ و در چنین شرایطی مدیران اغلب از انعطاف‌پذیری و قدرت اختیار خود برای انطباق بهتر با تغییرات محیطی استفاده کنند و مدیران در مواقعی که با یک شرایط نامطمئن محیطی روبرو می‌شوند اقدام به استفاده بیشتر از مدیریت سود فرصت طلبانه می‌کنند (جانستون و همکاران، ۲۰۱۸). به‌طور خلاصه می‌توان بیان کرد که مدیرانی که با عدم اطمینان محیطی بالایی مواجه می‌شوند نیاز به تغییرات متفاوتی در استراتژی‌های خود دارند تا بتوانند با عدم اطمینان بیشتری کنار آیند و تصویر بهتری از وضعیت شرکت را به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی (استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی) نشان دهند؛ که این امر موجب افزایش

مدیریت سود و در نتیجه کاهش پایداری سود می‌شود؛ بنابراین به دلیل ابهام و پیچیدگی محیط اطلاعاتی و ساختار گزارشگری مالی شرکت، مدیران از فرصت‌ها و توانایی بیش‌تری برای استفاده از مدیریت سود فرصت-طلبانه دارند که این امر موجب کاهش کیفیت سود و پایداری سود می‌شود.

۲-۱- پیشینه پژوهش

۲-۱-۱- پژوهش‌های خارجی

گودل و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان از عدم قطعیت بر نگهداشت وجه نقد پرداختند. نتایج آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان از عدم قطعیت تأثیر مثبت و معناداری بر نگهداشت وجه نقد دارد.

کلنس و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر نرخ مالیات پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر منفی و معناداری بر نرخ مالیات دارد. گائو و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر بازده سهام شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر منفی و معناداری بر بازده سهام دارد. هانگ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر اجتناب از پرداخت مالیات پرداختند. آن‌ها برای اندازه‌گیری اجتناب مالیاتی از سه معیار شامل نرخ مؤثر مالیات، میانگین ۵ سال اخیر نرخ مؤثر مالیات و تفاوت سود حسابداری و سود مشمول مالیات استفاده کردند. نتایج بررسی آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان محیطی تأثیر مثبت و معناداری بر اجتناب مالیاتی دارد.

بل و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر بازده سهام پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از آن بود که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر مثبت و معناداری بر بازده سهام و عدم قطعیت سود دارد.

استین و وانگ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر نوسانات اقتصادی بر مدیریت سود پرداختند. آن‌ها در پژوهش خود برای اندازه‌گیری نوسانات اقتصادی از تغییرات نرخ ارز، تغییرات نرخ تورم، تغییرات تولید ناخالص داخلی و تراز پرداخت‌ها استفاده کردند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد که نوسانات اقتصادی تأثیر معناداری بر مدیریت سود دارد.

کیم و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر مدیریت سود پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر مدیریت سود دارد.

۲-۱-۲- پژوهش‌های داخلی

نصیری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی و بر اجتناب از مالیات و فرار مالیاتی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان محیطی تأثیر مثبت و معناداری بر اجتناب از مالیات و فرار مالیاتی دارد.

سالم‌دزفولی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر مثبت و معناداری بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و نیز مدیریت سود واقعی دارد.

محمدیان و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی به بررسی تأثیر پیچیدگی و عدم اطمینان محیطی بر صحت پیش‌بینی سود مدیریت با تأکید بر کیفیت حسابرسی به عنوان متغیر میانجی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد پیچیدگی و عدم اطمینان محیطی تأثیر منفی و معناداری و کیفیت حسابرسی تأثیر مثبت و معناداری بر صحت پیش‌بینی سود مدیریت دارند. همچنین نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که پیچیدگی و عدم اطمینان محیطی شرکت تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت حسابرسی دارد. در نهایت آن‌ها بیان کردند که کیفیت حسابرسی به عنوان یک متغیر میانجی رابطه‌ی بین پیچیدگی و عدم اطمینان محیطی و صحت پیش‌بینی سود مدیریت را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

فروغی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به بررسی پایداری سود بر حسب سود نقدی و تعهدی و در سطح سود خاص شرکت و سود خاص صنعت پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که پایداری سود خاص صنعت نسبت به سود خاص شرکت بیشتر است و پایدارترین جزء در بین سایر اجزاء جزء نقدی سود خاص صنعت و ناپایدارترین جزء، جزء تعهدی سود خاص شرکت است.

باغومیان و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی به بررسی رابطه بین نوسان متغیرهای کلان اقتصادی و پیش‌بینی سود توسط مدیران پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که از میان متغیرهای کلان اقتصادی که مورد بررسی قرار گرفته (شامل تغییرات نرخ ارز، تغییرات تورم، تغییرات نقدینگی، تغییرات تراز تجاری و تغییرات تولید ناخالص داخلی)، تنها میان تغییرات تولید ناخالص داخلی و تغییرات نرخ ارز با خطای پیش‌بینی سود توسط مدیران رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، سایر متغیرهای بررسی شده (شامل تغییرات تورم، تغییرات نقدینگی و تغییرات تراز تجاری) رابطه معناداری با خطای پیش‌بینی سود توسط مدیران ندارند.

آرمان و دستگیر (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر عملکرد و سودآوری شرکت‌ها و همچنین رابطه بین سودهای هموار شده و بازده سهام در شرایط محیطی نامطمئن پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که عدم اطمینان‌های محیطی نوسان‌های زیادی در سودآوری و عملکرد شرکت‌ها به وجود آورده و مدیران برای جلوگیری از تأثیرهای منفی آن با استفاده از اقلام تعهدی اختیاری اقدام به

هموارسازی سودهای گزارش شده نموده و سودهای هموار شده نیز به طور معناداری با بازدهی جاری سهام ارتباط دارد.

۳- فرضیه پژوهش

با توجه به ادبیات و پیشینه پژوهش فرضیه پژوهش به شرح زیر بیان می‌شوند:
فرضیه پژوهش: عدم اطمینان محیطی تأثیر معناداری بر پایداری سود شرکت‌ها دارد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

در بخش آمار توصیفی، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های مرکزی همچون میانگین و میانه و شاخص‌های پراکندگی مانند انحراف معیار انجام شده است. همچنین، برای آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون داده‌های ترکیبی با رویکرد تلفیقی استفاده شده است. برای انتخاب از بین روش‌های مدل‌های رگرسیونی ترکیبی و مدل داده‌های ترکیبی آزمون F لیمر استفاده می‌شود. اگر در آزمون F لیمر روش داده‌های تلفیقی انتخاب شود، کار تمام است اما اگر روش داده‌های تابلویی انتخاب شود لازم است تا آزمون هاسمن نیز انجام شود. آزمون هاسمن برای تعیین استفاده از مدلی اثرات ثابت در مقابل مدلی اثرات تصادفی استفاده می‌شود (افلاطونی، ۱۳۹۲). به دلیل اینکه نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند در فرایند تصمیم‌گیری استفاده شود، این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی است. همچنین، این پژوهش از لحاظ ماهیت، توصیفی-همبستگی است.

۴-۱- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۰-۹۸ می‌باشند. شرایط زیر برای انتخاب جامعه آماری به روش غربالگری می‌باشد:

- ۱) به منظور قابل مقایسه بودن اطلاعات، پایان سال مالی پایان اسفند باشد.
- ۲) به منظور همگن بودن اطلاعات، فعالیت آن‌ها تولیدی باشد.
- ۳) معاملات سهام آن‌ها طی دوره پژوهش بیش از سه ماه در بورس اوراق بهادار تهران متوقف نشده باشد.
- ۴) اطلاعات مربوط به متغیرهای انتخاب شده در این پژوهش در دسترس باشد.

با اعمال شرایط مذکور از بین شرکت‌های پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران، تعداد ۱۰۸ شرکت به عنوان نمونه آماری این پژوهش انتخاب شدند.

۵- مدل و متغیرهای پژوهش

با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق، مدل تحقیق از نوع رگرسیون چند متغیره است. بنابراین، الگوهای زیر برای انجام آزمون فرضیه پژوهش انتخاب شده است. الگوی (۱) برای آزمون فرضیه پژوهش

$$PERSIST = \alpha_0 + \beta_1 EU_{i,t} + \beta_2 MTB_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 LIQUID_{i,t} + \beta_6 LEV_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

متغیرهای الگوی پژوهش و نماد هر کدام در جدول ۱ بیان شده‌اند.

جدول ۱- تعریف متغیرهای الگو

متغیر مورد بررسی	نماد
پایداری سود	PERSIST
عدم اطمینان محیطی	EU
نقدینگی شرکت	LIQUID
بازده دارایی‌ها	ROA
اندازه شرکت	SIZE
اهرم مالی	LEV
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام	MTB

منبع: یافته‌های پژوهشگر

۵-۱- متغیرهای مستقل

عدم اطمینان محیطی

در این پژوهش از ضریب تغییرات فروش ۵ سال اخیر شرکت به عنوان معیار عدم اطمینان محیطی استفاده شده است که به صورت رابطه ۲ محاسبه می‌شود.

$$CV(S)_i = \frac{\sqrt{\sum_{k=1}^5 \frac{(S_i - \bar{S})^2}{5}}}{\bar{S}} \quad (2)$$

که در رابطه $2S_i$ فروش شرکت i در سال k ، \bar{S} میانگین فروش ۵ سال اخیر شرکت i می‌باشد. برای حذف اثر صنعت، $CV(S)_i$ بر معیار عدم اطمینان محاسبه شده برای شرکت‌های همان صنعت در همان دوره، تقسیم می‌شود. حاصل معیار نهایی برای عدم اطمینان محیطی هر شرکت است.

۵-۲- متغیر وابسته پژوهش

PERSIST: معیار پایداری است که به صورت زیر محاسبه می‌گردد:
 عمده محققین (از جمله پنمن و ژانگ^۱؛ فرانسیس و همکاران^۲؛ جینگ^۳؛ ۲۰۰۷) از ضریب شیب مدل رگرسیون سود جاری بر روی سود با وقفه به عنوان معیاری برای سنجش پایداری سود استفاده نموده‌اند. بیشتر بودن این ضریب، بیانگر باثبات‌تر بودن سود و در نتیجه کیفیت بیشتر سود است. بیان نمادین مدل موردنظر به صورت رابطه ۳ است:

$$\text{Earning}_{i,t} = b_0 + b_1 \text{Earning}_{i,t-1} + \varepsilon_t \quad (3)$$

در مدل فوق، $\text{Earning}_{i,t}$ بیانگر سود خالص برای شرکت i در سال t ، $\text{Earning}_{i,t-1}$ بیانگر سود خالص برای شرکت i در سال $t-1$ ، $\varepsilon_{i,t}$ خطای باقیمانده مدل برای سال t می‌باشد. معیار پایداری سود، ضریب شیب مدل (یعنی b_1) بوده و بیشتر بودن آن، بیانگر کیفیت بیشتر سود است.

۶- نتایج پژوهش

۶-۱- آمار توصیفی

نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
PERSIST	۹۷۲	۰/۶۱۰	۰/۱۱۲	-۰/۵۱۷	۰/۹۸۶
EU	۹۷۲	۰/۲۳۲	۰/۱۲۷	۰/۰۱۸۴	۰/۹۴۴
LIQUID	۹۷۲	۰/۰۴۲	۰/۰۵۱	۰/۰۰۱۸	۰/۴۶۰
ROA	۹۷۲	۰/۰۹۲	۰/۱۶۰	-۰/۷۰۱	۰/۸۰۱
LEV	۹۷۲	۰/۶۰۲	۰/۲۰۴	۰/۰۴۰۵	۰/۹۸۷
SIZE	۹۷۲	۱۴/۳۴۴	۱/۴۷۶	۱۰/۹۵۲	۱۹/۲۴۹
MTB	۹۷۲	۳/۳۶۱	۲/۶۴۴	۰/۲۵۲	۱۸/۸۷۸

* منبع: یافته‌های پژوهشگر

^۱ . Penman & Zhang

^۲ . Francis et al

^۳ . Jing

جدول ۲ آمار توصیفی مربوط به متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد که بیانگر پارامترهای توصیفی برای هر متغیر به صورت مجزاست. این پارامترها عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص‌های مرکزی، نظیر بیشینه، کمینه، میانگین و میانه و همچنین اطلاعات مربوط به شاخص‌های پراکندگی نظیر انحراف معیار است. مهم‌ترین شاخص مرکزی میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال میانگین متغیر اندازه واحد تجاری (SIZE) برابر است با ۱۴/۳۴۴ است که نشان می‌دهد بیشتر داده‌های مربوط به این متغیر حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. به طور کلی، پارامترهای پراکندگی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها با یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از جمله مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر کنترلی MTB برابر ۲/۶۴۴ و برای متغیر پایداری سود (PERSIST) برابر با ۰/۱۱۲ است که نشان می‌دهد در بین متغیرهای پژوهش، MTB و PERSIST به ترتیب دارای بیشترین و کمترین میزان پراکندگی هستند. لازم به توضیح است به منظور اجتناب از تأثیر داده‌های نامرتب بر نتایج تحقیق، کلیه داده‌های نامرتب متغیرها در سطح یک درصد حذف شده‌اند.

۶-۲- آمار استنباطی

قبل از برازش الگوها لازم است تا آزمون F لیمر به منظور بررسی استفاده از روش داده‌های تابلویی با اثرات ثابت در مقابل روش داده‌های ترکیبی برای الگوهای مزبور انجام شود. نتایج حاصل از آزمون F لیمر برای الگوهای مزبور در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳- نتایج آزمون F لیمر برای الگوهای پژوهش

آماره	سطح خطا	روش پذیرفته شده
۱/۷۱	۰/۵۵۴	الگوی تلفیقی (pooled)

* منبع: یافته‌های پژوهشگر

همانطور که در جدول ۳ نیز قابل مشاهده است، نتایج حاکی از عدم رد فرض H_0 بوده، در نتیجه الگوی داده‌های ترکیبی روش ارجح است. حال در ادامه نتایج تخمین الگوی پژوهش در جدول ۴ با روش داده‌های ترکیبی نشان داده شده است.

با توجه به نتایج قابل مشاهده در جدول ۴ و با توجه آماره‌ی F به دست آمده (۸۰/۶۲) و سطح خطای آن (۰/۰۰۰)، می‌توان ادعا کرد که در مجموع الگوی تحقیق از معناداری بالایی برخوردار است. همچنین، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده برای الگو که برابر ۲۴ درصد است، می‌توان بیان کرد که در مجموع متغیرهای مستقل و کنترل تحقیق بیش از ۲۴ درصد تغییرات متغیر وابسته را توضیح می‌دهند. افزون بر این،

با توجه به معنادار نبودن آماره ولدريج (۰/۲۰۳) بنابراین باقیمانده مدل پژوهش با هم خودهمبستگی سریالی ندارند. هم‌چنین مقادیر تورم واریانس (آماره vif) (محدوده استاندارد آماره vif بین عدد ۱ تا ۱۰ می‌باشد) بیان می‌کند متغیرهای مستقل، مشکل هم خطی ندارند.

جدول ۴- نتایج حاصل از برآورد الگوی (۱) پژوهش برای آزمون فرضیه پژوهش

متغیر	ضریب متغیر	آماره تی	سطح خطا	آماره vif
α_0	۰/۴۵۷	۹/۶۰	۰/۰۰۰	
EU	-۰/۱۳۴	-۳/۶۳	۰/۰۰۰	۱/۰۸
LIQUID	۰/۱۱۵	۱/۲۳	۰/۲۲۰	۱/۱۶
ROA	۰/۰۵۶	۱/۵۲	۰/۱۲۸	۱/۸۶
LEV	-۰/۰۵۵	-۱/۹۰	۰/۰۵۷	۱/۷۴
SIZE	۰/۰۱۰	۳/۲۲	۰/۰۰۱	۱/۱۹
MTB	۰/۰۱۱	۶/۳۶	۰/۰۰۰	۱/۲۸
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۴۴			
آماره ولدريج	۱/۸۹۲			
احتمال آماره ولدريج	۰/۲۰۳			
آماره F	۸۰/۶۲			
احتمال آماره F	۰/۰۰۰			

*منبع: یافته‌های پژوهشگر

۳-۶- نتایج آزمون فرضیه پژوهش

فرضیه پژوهش: به بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود می‌پردازد. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۴ از برآورد الگوی (۱)، ضریب عدم اطمینان محیطی برابر است با -۰/۱۳۴ است و با توجه به سطح خطای آن که برابر است با ۰/۰۰۰ که کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است؛ بنابراین، ضریب منفی عدم اطمینان محیطی نشان‌دهنده آن است که افزایش عدم اطمینان محیطی موجب کاهش پایداری سود می‌شود. در نتیجه، این فرضیه در سطح اطمینان ۰/۹۵ مورد تأیید قرار می‌گیرد. نتیجه آزمون این فرضیه منطبق با مبانی نظری و با پژوهش بامبرگ و همکاران (۲۰۱۷) مطابقت دارد.

۷- بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی تأثیر عدم اطمینان محیطی بر پایداری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری عدم اطمینان محیطی از ضریب تغییرات فروش ۵ سال اخیر استفاده شده است. بدین منظور یک فرضیه برای بررسی این موضوع تدوین و داده‌های موجود مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از آن است که عدم اطمینان محیطی تأثیر منفی و معناداری بر پایداری سود دارد؛ بنابراین نا اطمینانی محیطی بالا، ریسک تخمین دقیق سودهای آتی توسط سهامداران را افزایش می‌دهد و آن را به یک موضوع بغرنج برای آن‌ها تبدیل می‌کند. در صورتی که مدیریت اقدام مناسبی برای کاهش این نوسان‌پذیری انجام ندهد، عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران حادث می‌شود. عدم اطمینان محیطی، محدودیت‌های جدی برای شرکت ایجاد می‌کند و بر استراتژی و تصمیمات مدیران شرکت مؤثر است. در چنین شرایطی مدیران اغلب از انعطاف‌پذیری و قدرت اختیار خود برای انطباق بهتر با تغییرات اقتصادی استفاده می‌کنند و در مواقعی که با یک شرایط نامطمئن محیطی و اقتصادی روبرو می‌شوند اقدام به استفاده بیشتر از مدیریت سود و دستکاری سود می‌کنند و بدین ترتیب کیفیت سود و گزارشگری کاهش می‌یابد. همچنین با روندهای عمده اقتصادی و جهانی شدن به دلیل پیشرفت تکنولوژی و افزایش رقابت ممکن است موجب افزایش عدم اطمینان محیطی گردد؛ با افزایش تغییرپذیری و عدم قابلیت پیش‌بینی محیط بیرونی یا به عبارت دیگر عدم اطمینان محیطی، مدیران اغلب از انعطاف‌پذیری و قدرت اختیار خود برای انطباق بهتر با تغییرات محیطی استفاده کنند و مدیران در مواقعی که با یک شرایط نامطمئن محیطی روبرو می‌شوند اقدام به استفاده بیشتر از مدیریت سود فرصت طلبانه می‌کنند؛ زیرا شرایط محیطی بی‌ثبات باعث می‌شود تا مدیران به دنبال ارائه تصویر مناسب‌تری از وضعیت شرکت به سهامداران باشند. از این رو انتظار می‌رود که مدیران برای مقابله با شرایط عدم اطمینان محیطی از مدیریت سود استفاده کنند که این امر موجب حادث شدن عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران و موجب کاهش پایداری سود می‌شود. به‌طور خلاصه می‌توان بیان کرد که مدیرانی که با عدم اطمینان محیطی بالایی مواجه می‌شوند نیاز به تغییرات متفاوتی در استراتژی‌های خود دارند تا بتوانند با عدم اطمینان بیشتری کنار آیند و تصویر بهتری از وضعیت شرکت را به استفاده‌کنندگان برون‌سازمانی (استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی) نشان دهند؛ که این امر موجب افزایش مدیریت سود و در نتیجه کاهش کیفیت سود و پایداری سود می‌شود. نتیجه به دست آمده در این پژوهش با یافته‌های پژوهش بامبرگ و همکاران (۲۰۱۷) مبنی بر وجود رابطه منفی بین عدم اطمینان محیطی و پایداری سود مطابقت دارد.

در ارتباط با موضوع پژوهش و نتایج به دست آمده، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- با توجه به نتایج آزمون فرضیه پژوهش مبنی بر وجود رابطه معنادار میان عدم اطمینان محیطی و پایداری سود پیشنهاد می‌شود که استفاده‌کنندگان در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود همواره این نکته را مدنظر قرار دهند که به موازات کاهش پایداری سود به هر دلیلی (از جمله عدم اطمینان محیطی)

ریسک سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد. به عبارت دیگر سرمایه‌گذاران ریسک‌گریز، شرکت‌هایی را که در آن‌ها پایداری سود در سطح حداقل (ضعیف) می‌باشد به عنوان شرکت‌های مطلوب جهت سرمایه‌گذاری در نظر نمی‌گیرند.

فهرست منابع

- ۱) افلاطونی، عباس، (1392)، "تجزیه و تحلیل آماری با Eviews در تحقیقات حسابداری مالی، مدیریت مالی و علوم اقتصادی، چاپ اول، تهران: انتشارات ترمه.
- ۲) آرمت، بهاروه و محسن دستگیر، (1392)، "رابطه‌ی بین عدم اطمینان‌های محیطی و بازده جاری سهام"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۶ شماره 19، صص 103-125
- ۳) سالم دزفولی، بابک، اله کرم صالحی، علیرضا جرجرزاده و سعید نصیری، (1398)، "بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدیریت سود واقعی"، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره 8، شماره 30، صص 95-116
- ۴) شکرخواه، جواد و کیوان قاصدی دیزجی، (1395)، "تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر تصمیمات تأمین مالی مدیران"، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره 13، شماره 51، صص 79-111
- ۵) عظیمی آرانی، حسین، (1385)، "مدارهای توسعه‌نیافتگی در اقتصاد ایران"، نشر نی، چاپ هفتم.
- ۶) فرجی، یوسف، (1382)، "آشنایی با ابزارها و نهادهای پولی مالی"، تهران، موسسه عالی بانکداری ایران.
- ۷) فروغی، داریوش، هادی امیری و آریتا ابراهیمیان، (1396)، "پایداری سود و اجزای تشکیل‌دهنده آن در سطح صنعت و شرکت"، پیشرفته‌های حسابداری، دوره 9، شماره 2، صص 63-92
- ۸) محمدیان، زینب، مهدی حیدری و پری چالاک، (1398)، "بررسی تأثیر پیچیدگی و عدم اطمینان محیطی بر صحت پیش‌بینی سود مدیریت با تأکید بر کیفیت حسابرسی به عنوان متغیر میانجی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره 11، شماره 43، صص 247-275
- ۹) مرادی، جواد و زهرا طهمورثی، (1390)، "تأثیر خصیصه‌های سود بر مدل‌های قیمت‌گذاری سهام و کیفیت سود"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره 3، شماره 9، صص 23-48
- ۱۰) مشایخی، بیبا و محمدحسین دهقانی تفتی، (1389)، "مقایسه روش‌های سنجش کارایی مدیریت بر پایداری سود و جریان‌های نقدی"، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره 2، شماره 7، صص 1-34
- ۱۱) نصیری، سعید، احمد کعب عمیر و سید صابر درسه، (1399)، "تأثیر عدم اطمینان محیطی بر اجتناب از مالیات و فرار مالیاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره 9، شماره 6، صص 41-52
- 12) Agapova, A., & Madura, J. (2016), "Market Uncertainty and Earnings Guidance", *The Quarterly Review of Economics and Finance*, 61, PP. 97–111. doi:10.1016/j.qref.2015.12.001

- 13) Alessandri, P., & Bottero, M. (2017), "Bank Lending in Uncertain Times", Social Science Electronic Publishing.
- 14) Andrei, D. (2018), "Information Percolation Driving Volatility", Working paper, McGill University.
- 15) Andrei, D. and M. Hasler (2019), "Dynamic Attention Behavior under Return Predictability". ao, D.T., Percy, M., Stewart, J. and Hu, F. (2018), "Fair Value Accounting and Earnings Persistence: Evidence from International Banks", *Journal of International Accounting Research*, Vol. 17, No. 1, PP. 47-68, available at: <https://doi.org/10.2308/jiar-51983>
- 16) Artakis, P.G. and Papanastasopoulos, G.A. (2016), "Implications of the Cash Component of Earnings for Earnings Persistence and Stock Returns", *British Accounting Review*, Vol. 48, No. 2, PP. 117-133, available at: <https://doi.org/10.1016/j.bar.2016.02.002>
- 17) Aye, G.C., Gupta, R., Lau, C.K.M., & Sheng, X. (2019), "Is There a Role for Uncertainty in Forecasting Output Growth in OECD Countries? Evidence from a Time-varying Parameter-Panel Vector Autoregressive Model", *Applied Economics*, 51 (33), PP. 3624–3631.
- 18) Baker, S.R., Bloom, N., & Davis, S.J. (2016), "Measuring Economic Policy Uncertainty", *The Quarterly Journal of Economics*, 131 (4), PP. 1593–1636.
- 19) Balcilar, M., Gupta, R., & Jooste, C. (2017), "Long Memory, Economic Policy Uncertainty and Forecasting US Inflation: A Bayesian VARFIMA Approach", *Applied Economics*, 49 (11), PP. 1047–1054.
- 20) Barth, M.E., Beaver, W.H. and Landsman, W.R. (2001), "The Relevance of the Value Relevance Literature for Financial Accounting Standard Setting: another View".
- 21) Bloom, N. (2009), "The Impact of Uncertainty Shocks", *Econometrica* 77 (3), PP. 623–685.
- 22) Fluctuations in Uncertainty. *The Journal of Economic Perspectives* 28 (2), PP. 153–175.
- 23) Bloom, N., Bond, S., & van Reenen, J. (2007), "Uncertainty and Investment Dynamics", *Review of Economic Studies*, 74(2), PP. 391–415.
- 24) Castelnuovo, E., Lim, G., & Pellegrino, G. (2017), "A Short Review of the Recent Literature on Uncertainty", *Australian Economic Review*, 50 (1), PP. 68–78.
- 25) Chen, J.; Jiang, F.; Tong, G. (2017), "Economic Policy Uncertainty in China and Stock Market Expected Returns", *Account. Financ.* 57, PP. 1265–1286.
- 26) Cheng, J., & Kesner, I. (1997), "Organizational Slack and Response to Environmental Shifts: The Impact of Resource Allocation Patterns", *Journal of Management*, 23(1), PP. 68-86.
- 27) Clance.M.W., Gozgor.G., Gupta.R., and Marco Lau.C.K. (2019), "The Relationship between Economic Uncertainty and Corporate Tax Rates", [Working Papers](#) 201945, University of Pretoria, Department of Economics.
- 28) Collins, D.W. and Kothari, S.P. (1989), "An Analysis of Intertemporal and Cross-sectional Determinants of Earnings Response Coefficients".
- 29) Dill, W. R. (1958), "Environment as an Influence on Managerial Autonomy", *Administrative Science Quarterly*, 2, PP. 409-443.
- 30) Downey, H. K., & Slocum, J. W. (1975), "Uncertainty: Measures, Research and Sources of Variation", *Administrative Science Quarterly*, 18, PP. 562-577.
- 31) Duncan, R. B. (1972), "Characteristics of Organizational Environments and Perceived Environmental Uncertainty", *Administrative Science Quarterly*, 17, PP. 313-327.
- 32) Fatma, N., & Hidayat, W. (2019), "Earnings Persistence, Earnings Power, and Equity Valuation in Consumer Goods Firms", *Asian Journal of Accounting Research*.
- 33) Francis, J., R. LaFond, P. Olsson, and K. Schipper. (2004), "Costs of Equity and Earnings Attributes", *The Accounting Review*, 79 (4), PP. 967-1010.

- 34) Gao, J., Zhu, S., O'Sullivan, N., and Sherman, M. (2019), "The Role of Economic Uncertainty in UK Stock Returns", Forthcoming, *Journal of Risk and Financial Management*. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3355648> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3355648>
- 35) Ghosh, D., & Olsen, L. (2009), "Environmental Uncertainty and Managers' Use of Discretionary Accruals", *Accounting, Organizations and Society*, 34(2), PP. 188-205.
- 36) Handley, K., & Limao, N. (2015), "Trade and Investment under Policy Uncertainty: Theory and Firm Evidence", *American Economic Journal: Economic Policy*, 7 (4), PP. 189-222.
- 37) Healy, P., and K. Palepu. (2001), "Information Asymmetry, Corporate Disclosure, and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature", *Journal of Accounting & Economics* 31, PP. 405-440.
- 38) Hickson, D. J., Hinings, C. R., Lee, C. A., Schneck, R. E., & Pennings, J. M. (1971), "A Strategic Contingencies' Theory of Intraorganizational Power", *Administrative Science Quarterly*, 16, PP. 216-220.
- 39) Hribar, Paul and D. Craig Nichols. (2006), "The Use of Unsigned Earnings Quality Measures in Test of Earnings Management".
- 40) Jin, Y. (2017), "DuPont Analysis, Earnings Persistence, and Return on Equity: Evidence from Mandatory IFRS Adoption in Canada", *Accounting Perspectives*, Vol. 16, No. 3, PP. 205-235, available at: <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12142>
- 41) Kang, W., Gracia, F., & Ratti, R. (2017), "Oil Price Shocks, Policy Uncertainty, and Stock Returns of Oil and Gas Corporations", *Journal of International Money and Finance*, 70, PP. 344-359.
- 42) Kim, H., and H. Kung. (2017), "The Asset Redeployability Channel: How Uncertainty Affects corporate Investment", *The Review of Financial Studies* 30 (1), PP. 245-280.
- 43) Kryzanowski, L., & Mohsni, S. (2015), "Earnings Forecasts and Idiosyncratic Volatilities", *International Review of Financial Analysis*, 41, PP. 107-123. doi:10.1016/j.irfa.2015.06.001
- 44) Lawrence, P. R., & Lorsch, J. W. (1967), "Organization and Environment: Managing Differentiation and Integration", Boston, MA: Harvard Business School.
- 45) Leduc, S., and Z. Liu. (2016), "Uncertainty Shocks Are Aggregate Demand Shocks", *Journal of Monetary Economics* 82 (Supplement C), PP. 20-35.
- 46) Lev, B. and R., Thiagarajan. (1993), "Fundamental Information Analysis", *Journal of Accounting Research*, 31 (2), PP.190-215.
- 47) Li, Q., Maydew, E.L., Willis, R.H., & Xu, L. (2018), "Corporate Tax Behavior and Political Uncertainty: Evidence from National Elections around the World", Vanderbilt Owen Graduate School of Management Research Paper, No. 2498198.
- 48) Milliken, F. (1987), "Three Types of Perceived Uncertainty about the Environment: State, Effect, and Response Uncertainty", *Academy of Management Review*, 12(1), PP. 133-143.
- 49) Penman, S.H. and X. J. Zhang. (2002), "Accounting Conservatism, the Quality of Earning and Stock Returns", Working Paper
- 50) Penman, S.H. and Zhang, X.-J. (1999), "Accounting Conservatism, the Quality of Earnings, and Stock Returns".
- 51) Penman, S.H. and Zhang, X.-J. (2004), "Modeling Sustainable Earnings and P/E Ratios Using Financial Statement Information".
- 52) Pennings, J. M. (1981), "Strategically Interdependent Organizations", New York, NY: Oxford University Press.
- 53) Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (1978), "The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective", New York, NY: Harper and Row.
- 54) Richardson, S. (2003), "Earnings Quality and Short Sellers", Supplement. *Accounting Horizons*, 17, PP. 49-61.

- 55) Schmidt, S. M., & Cummings, L. L. (1976), "Organizational Environment, Differentiation and Perceived Environmental Uncertainty", *Decision Science*, 7, PP. 447-467.
- 56) Sixpence, A. and Adeyeye, O.P. (2018), "Perception of Negative Earnings Persistence and Value Relevance: Evidence from Zimbabwe", *Cogent Economics and Finance*, Vol. 6, No. 1, PP. 1-16, available at: <https://doi.org/10.1080/23322039.2018.1559711>
- 57) Sloan, R.G., (1996), "Do Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flow About Future Earnings?", *The Accounting Review*, 71 (3), PP. 289-315
- 58) Snyder, N. H., & Glueck, W. F. (1982), "Can Environmental Volatility be Measured Objectively?", *Academy of Management Journal*, 25(1), PP. 185-192.
- 59) Stein, L. C. D., and C. C. Y. Wang. (2016), "Economic Uncertainty and Earnings Management", Working paper. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2746091.
- 60) Thompson, J. D. (1967), "Organizations in Action", New York, NY: McGraw-Hill.
- 61) Williams, C. D. (2014), "Asymmetric Responses to Earnings News: A Case for Ambiguity", *The Accounting Review* 90 (2), PP.785-817.

Abstract

The Effect of Environmental Uncertainty on Earnings Persistence

Pegah Motametdi¹
Yadollah Tari Verdi²

Received: 25/ December /2021 Accepted: 27/ February /2022

Abstract

The aim of this study is to investigate the effect of Environmental Uncertainty on Earnings persistence of listed Companies in Tehran Stock Exchange. The coefficient of variation (CV) of sales (scaled by total assets) to capture environmental uncertainty. For this purpose one hypothesis developed and data on the 108 companies in Tehran Stock Exchange for the period of 1390 to 1398 were analyzed. The number of data collected for this study is 972 years-firm. The regression panel data with fixed effects approach, reviews and tests. The results showed that the concentration of Environmental Uncertainty has significant negative impact on Earnings Response Coefficient. Therefore, the research results indicate that Environmental uncertainty, by creating serious restrictions for the company and Makes information asymmetry between management and stakeholders more acute it Earnings persistence reduced.

Keywords: Environmental Uncertainty, Scaled by Total Assets, Earnings Persistence.

1- Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
pegahmotamedi@yahoo.com

2- Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran Iran (Corresponding Author) tariverdi76ir@yahoo.com

